

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ШІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид. наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правового регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня 2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кібербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах сучасних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освітній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правового регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-617-8763-22-0

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

Станкевич Андрій Володимирович
аспірант кафедри приватного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ІІІ СУБ'ЄКТОМ ЕЛЕКТРОННОГО ОБІГУ ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ТА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС

Оскільки ІІІ діє виключно в електронному середовищі, постає питання можливості його віднесення до суб'єктів електронного обігу об'єктів цивільного права, зокрема інтелектуальної власності, що є проблематичним. З цього приводу точиться дискусія серед науковців.

Перш за все звернемося до думки Суслікова Л.М. та Студенюк І.П., які звертають увагу на те, що ІІІ -це насамперед сукупність алгоритмів, що імітують нейронні функції людини. Стосовно віднесення ІІІ до суб'єктів електронного обігу об'єктів авторського права, ці автори зазначають, що ІІІ не володіє власною креативністю, адже творчість пов'язана зі здатністю самостійно оперувати новим знанням. Інтелект же проявляється через обробку, відбір і створення інформації [1, с.30].

Питання правосуб'єктності ІІІ є досить проблематичним. Парамонова О.Ю та Варава І.П. зазначають, що правовий статус ІІІ не може ґрунтуватися ані на моделі фізичної особи, бо це означало б надання йому прав людини, що суперечить Хартія основних прав Європейського Союзу та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ані на моделі юридичної особи, яка передбачає управління людьми [2, с.75]. З цією думкою цілком можна погодитися.

Дещо суперечливою є думка Докійчук К., який вважає, що «для вирішення питання правосуб'єктності ІІІ слід визнати, що він не є об'єктом права (винаходом чи програмою), а має розглядатися як особа з право-, діє- та деліктоздатністю. У такому разі розробники не матимуть на нього майнових прав і не зможуть відчувувати чи експлуатувати його як річ» [3]. З іншою думкою

цього автора, що «Штучний інтелект повинен діяти в інтересах суспільства, з визначеними правами та обов'язками. Невизнання його правосуб'єктності може гальмувати розвиток цієї сфери» [3], можна цілком погодитися.

З нормативно-правової точки зору, в Україні термін «ШІ» досі не визначений. Національне законодавство оперує поняттям «комп'ютерна програма». Так згідно зі ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 2811 IX від 01.12.2022, об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, не є твором у класичному розумінні авторського права. Такий об'єкт отримус *sui generis* охорону строком 25 років, але не має майнових чи немайнових прав як у автора [4] оскільки комп'ютерна програма є об'єктом права, а не його суб'єктом. Відповідно, права належать лише власнику або правовласнику програми.

На відміну від України у ЄС прийняті численні нормативно-правові акти, пов'язані з електронним обігом об'єктів цивільного права, участь у якому приймає ШІ. Це, зокрема, Регламент (ЄС) 2024/1689 (AI Act), який встановлює вимоги до розроблення та використання систем ШІ; Директива 85/374/ЄЕС (у редакції 2024 р.), що визначає відповідальність за дефектну продукцію, включно з програмним забезпеченням і системами ШІ; Директива 2000/31/ЄС (E-Commerce Directive), що регулює електронну комерцію, відповідальність посередників та укладення електронних договорів та інші.

Аналіз Регламенту (ЄС) 2024/1689, показує, що вони не надають ШІ правосуб'єктності. У ст. 3 Регламенту (ЄС) 2024/1689 «система штучного інтелекту» визначається як автономна машинна система, здатна генерувати прогнози, контент, рекомендації або рішення [5], але без ознак суб'єкта права. Директива (ЄС) 2020/1828 може застосовуватися лише у випадках порушень прав споживачів, спричинених використанням систем ШІ. Таким чином, у ЄС ШІ розглядається виключно як технологічний інструмент, а регулювання базується на антропоцентричній моделі, де пріоритетом є безпека та захист фундаментальних прав людини.

Також аналіз Директиви (ЄС) 2020/1828, яка направлена на захист колективних інтересів споживачів, у контексті штучного інтелекту свідчить, що ця Директива не регулює ШІ безпосередньо і не надає йому жодного правового статусу, однак може застосовуватися до порушень прав споживачів, спричинених використанням систем ШІ.

Можна зазначити, що нормативно-правові акти ЄС виходять із антропоцентричної моделі регулювання: штучний інтелект не визнається носієм прав чи обов'язків, а кваліфікується як технологічний інструмент, використання якого повинно відповідати вимогам безпеки та поваги до фундаментальних прав людини. Нормативно-правові акти України та ЄС не містять жодних норм, які б прямо чи опосередковано закладали підстави для формування правосуб'єктності штучного інтелекту.

Отже, національне та європейське законодавство не визнають ШІ суб'єктом цивільного права, і питання його правосуб'єктності залишається відкритим для подальшого правового врегулювання. Водночас активний розвиток технологій ШІ та їхнє широке впровадження у електронний обіг об'єктів цивільного права у комерційних, освітніх та суспільних сферах потребує пошуку нових підходів до правового регулювання. Можливе формування спеціальних моделей правосуб'єктності для ШІ або визначення чітких правил відповідальності розробників і користувачів. У перспективі це може сприяти більш ефективному використанню ШІ та захисту прав третіх осіб. Важливо, щоб подальше законодавче врегулювання враховувало баланс між інноваціями та фундаментальними правами людини.

ЛІТЕРАТУРА :

- 1.Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Створення об'єктів інтелектуальної власності: Навчальний посібник. Ужгород: Говерла, 2020. 407 с.
- 2.Парамонова О. Ю., Варава І. П. Місце штучного інтелекту в системі права. *Юридичний вісник*. 2023. № 3(68). С. 73–80. URL:https://www.researchgate.net/publication/375984267_MISCE_STUCNOGO_INTELEKTU_V_SISTEMI_PRAVA